

קס רבה ושחט לרבי זירא

1. אמר רבא : מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור
המן לברוך מרדכי.

רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום,
קס רבה שחטיה לרבי זירא.
למחר בעי רחמי ואחייה.
לשנה אמר ליה : ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי! -
אמר ליה : לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא. (תלמוד בבלי
מסכת מגילה דף ז עמוד ב)

2. בית הבחירה למאירי מסכת מגילה דף ז עמוד ב

חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום
דבר ומ"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה שלא
נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע
מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו ומה שאמר כאן עד
דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כבר פירשו קצת גאונים שממה
שהזכיר אחריו קס רבא שחטיה לרבי זירא נדחו כל אותם הדברים ולענין
ביאור מיהא זה שאמרו בין ארור המן וכו' הוא ממה שאמרו בתלמוד
המערב שצריך לומר אחר מקרא מגלה ארור המן ברוך מרדכי ברוכה
אסתר ארורה זרש וכן שצריך לומר חרבונה זכור לטוב ואמר שחייב
להתבשם עד שלא ידע בבירור מה יאמר אלא שכבר נדחית לדעתינו כמו
שביארנו וגדולי המחברים כתבו עד שירדם וכן לענין ביאור זה שאמר
שחטיה לרבי זירא פי' מלשון שחטיה ר"ל שימעכו ואחייה הוא מלשון
החלימני והחייני סעודת פורים אין עיקר שמחתה אלא ביום שהרי נאמר
ימי משתה ושמחה ואם אכלה בלילה לא יצא ידי חובתו הן לילה שמחרתו
יום הפורים הן לילה שעבר הפורים :

3. ר"ן על הרי"ף מסכת מגילה דף ג עמוד ב

מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן.
דאמרינן בגמ' דמיחייב למימר ברוך מרדכי ארור המן ברוכה אסתר
ארורה זרש [גם] חרבונה זכור לטוב ומיחייב לבסומי עד דלא ידע מאי
קאמר וכתב רבינו אפרים ז"ל מההוא עובדא דקס רבה ושחטיה לר'
זירא כדאי' בגמ' אידחי ליה מימרא דרבא ולא שפיר דמי למעבד הכי :

4. ספר כלבו סימן מה

וחייב אדם לבסומי בפוריא לא שישתכר שהשכרות אסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגלוי עריות ושפיכות דמים ולכמה עבירות זולתן אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירבה לשמוח ולשמח האביונים וינחם אותם וידבר על לבם וזו היא השמחה השלמה

5. ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות פורים

[י] אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ופירש"י לבסומי כלומר להשתכר. ושאלתי את פי מהר"י סג"ל אם כן צריך להשתכר ביותר, והשיב אלי דהכי פי' דברוך מרדכי וארו המן הם עולין בגימ' בשוה. ובקל ישתכר אדם דטועה לכוון מניינם, ואמר שכן הוא בספר אגודה. ואמר מהר"ש שכתב באבי העזרי דוקא מצוה לבסומי ולא חיובא.

6. מהרש"א חידושי אגדות מסכת מגילה דף ז עמוד ב

קם רבה שחטיה לרבי זירא כו'. דבר תמוה הוא לפרשו כפשטיה ונראה דר"ל כעין שחטיה דאגבריה חמרא וכפייה לשתות יותר מדאי עד שחלה ונטה למות ולכך נקטיה בלשון שחיטה דשתיית היין נקרא ע"ש הגרון מקום שחיטה כמ"ש ממלא גרונו של ת"ח יין וקאמרי דהתפלל עליו שלא ימות מחולי זה עד שנתרפא וחי ומצינו במקרא ובתלמוד לשון חי מלשון רפואה :

10. ויקרא פרק י

(א) וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי יְקֹזֵק אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם :

ויקרא פרק י

(ח) וַיִּדְבֹר יְקֹזֵק אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר :

(ט) וַיֵּן וְשָׁכַר אֶל תְּשֻׁבַת אֶתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ בְּבִאָכֶם אֶל אֱהֵל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֲקֹת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם :

(י) וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר :

(יא) וּלְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹזֵק אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה : פ

11. שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קפה

הרי"ן פ"ק דמגלה [ז' ע"ב] כתב על שם ר' אפרים, מהא דקם רבה ושחטיה לר' זירא בטל ל"י מאי דאמר רבא חייב איניש לבסומי וכו'. וא"כ צ"ע על הרי"ף ופוסקים שהביאו להלכתא. ועל רבא גופי' צ"ע דהוה בתר רבה ור' זירא ואמר חייב איניש וכו'. על כן נלע"ד דאמרינן בשבת פרק מי שהחשיך [קנ"ו ע"א] מזל שעה גורם מאן דהוה במאדים וכו' אמר רבה אנא במאדים וכו' א"ל אביי מר נמי עניש וקטיל ע"ש, ואפשר דהוה קודם דשחטי' לר' זירא, דאי לא תימא הכי ה"ל למימר מר נמי שחטי' לר' זירא. והשתא י"ל דוקא רבה דאתיליד במאדים שכיחא גבי' הזיקא, אבל רובא דרובא דעלמא חייב לבסומי דהיכא דלא שכיחא הזיקא שלוחי מצוה אינן ניזוקין, ולא תצא תקלה ומכשול משמחת מצותינו. ונזכה לשמוח בבית אלוקינו אמן:

12. ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות פורים

[ג] במדרש רבה (אסתר רבה ז', י"ב) על פסוק (אסתר ג', ח') ישנו עם אחד אמר לו שניהון רברבין שאוכלין ושותין ואומרים עונג שבת עונג יום טוב וכו' אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע אתה מפיל עין רעה במועדיהם הרי אני מפילך לפניהם ומוסיפים להם מועד אחד על מפלתך זה ימי הפורים וכו'. הענין הוא שהמן היתה עינו רעה בזה ולא האמין שנמצא איזה קדושה בעניני הנאת הגוף כמו אכילה ושתיה. שזה נצמח משורש הנחש שפיתה לאדם בזה. ויש בזה רמז בגמרא (חולין קל"ט ב) המן מן התורה מנין המן העץ והיינו דשם כתוב אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת שזה שורש קליפת המן להיות שטוף בתאות אכילה לשם הנאת הגוף כפיתויו של הנחש. וכן אמרו (נדה ל"א א) ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע אמר מי שהוא טהור וקדוש ומשרתו טהורים וקדושים יציץ בדבר זה וכו' שלא היה מאמין שיהיה מציאות קדושה בענין זה כידוע דתאווה זו גם כן נמשך מפגם הנחש שהטיל זוהמא בחוה (שבת קמ"ו א) ועל זה אמר לו הקדוש ברוך הוא שיעשו עוד מועד חדש ממפלתו. והוא כמו שאמרו (מגילה ז' ב) מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד וכו' שדייקא על ידי השכרות ביין שלא מדעת נתברר פנימיות קדושת ישראל שגם ענין הנאת אכילה ושתיה שלו הוא בקדושה על דרך שאמרו (סנהדרין ל"ח א) אגברו חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא וכו' נכנס יין יצא סוד. ואמרו (עירובין ס"ה ב) בשלושה דברים אדם ניכר בכוסו וכו' והיינו שעל ידי השכרות דייקא כשניטל ממנו הדעת אז ניכר ונתברר ההבדל של קדושת ישראל לעמים שבישראל גם בעניני הנאות עולם הזה יש בפנימיות קדושה וכמו שאמרו (מגילה י"ב ב) יום השביעי שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות אבל וכו' והיינו שבישראל נתברר על ידי האכילה ושתיה דייקא הפנימיות של מכוון שלהם שהוא רק לקדושה שנמצא באכילה ושתיה ועל ידי כן מתחילין בדברי תורה וכנ"ל:

ליקוטי שיחות מועדים האדמו"ר מנחם מנדל שנאורסון

ו. והנה, לאחר הקדמה זו – יובן גם תוכן הסיפור אודות רבה ור' זירא:

השם „רבה” – מורה על ענין של גדלות, ואילו השם „ר' זירא” – מורה על ענין של קטנות, מלשון זעירא³³.

והנה, „רבה ור' זירא עברו סעודת פורים בהדי הדדי”³⁴ – דמכיון שבפורים צריכים להתאחד כולם יחדיו, „מנער ועד זקן”, משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, רצה רבה (שענינו גדלות) להתאחד עם ר' זירא (שענינו גדלות) להתאחד עם ר' זירא (שענינו קטנות), כדי לפעול בו עילוי גדול יותר כו'.

זהו תוכן הענין ד„איבסוס” – ששתיית היין כפשוטה קשורה גם ענין ה„יין” שבתורה, סודות וריזן דתורה³⁵ היינו שבסעודה זו גילה רבה לר' זירא סודות וריז תורה נעלים ביותר, עד לתכלית העילוי ד„עד ולא ידע”, וכל זה – אצל שניהם (רבה ור' זירא), ששתו יין עד ש„נשתכרו” (שניהם).

הועתק על ידי אצור החכמה

איתא בגמרא³⁶ „אין ושחט אלא ומשך”, היינו שתוכן ענין השחיטה הוא – העלאה, שכן, עיי' השחיטה מעלים את הבהמה מסוג החי לסוג המדבר (עיי' שנעשית דם ובשר כבשרו דהמדבר), וכמבואר בכ"מ³⁷ שמטעם זה מותר לשחוט בהמה למרות הענין דצער בעלי חיים – מכיון שעיי' מעלים אותה לדרגא נעלית יותר.

ובענינו: הפירוש ד„רבה שחטי' לר' זירא” הוא – שרבה משך (שחט) והעלה את ר' זירא לדרגא נעלית שלא בערך כלל (עיי' שגילה לו סודות וריזן דתורה עמוקים ביותר). ועד לפשטות הענין – שדבר זה פעל אצלו פירוד הנשמה מהגוף כפשוטו ממש, וכמו בנדב ואבדוא.

ז. עפ"ז יש לבאר את שאר פרטי הדיוקים בסיפור זה:

„קט רבה שחטי' לר' זירא”:

לכאורה, למאי נפקי' אם עשה זאת כאשר קם ממקומו או כאשר

הועתק על ידי אצור החכמה